

NARATIVNÍ IDENTITA RODIČŮ SOUKROMÉ ALTERNATIVNÍ ŠKOLY

NARRATIVE IDENTITY OF PRIVATE ALTERNATIVE SCHOOL PARENTS

Jarmila Bradová¹, Gabriela Šimková¹

¹ Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

Cílem příspěvku je popsat narativní identitu rodičů žáků soukromé alternativní školy, která se odráží ve volbě alternativního vzdělávacího proudu. Realizovali jsme hloubkové rozhovory s osmi rodiči vybrané školy (5 matek, 3 otcové). Výsledky výzkumu ukazují narativně konstruovanou identitu rodičů, která je charakteristická vývojem v čase a je naplňována jazykovými prostředky a pozicováním rodičů vůči vzdělávacímu systému, vybrané škole a vlastnímu rodičovskému sebepojetí.

Klíčová slova: *narativní identita, narativní výzkum, rodičovská identita, soukromá alternativní škola*

Abstract

The aim of the paper is to describe the narrative identity of the parents of private alternative school pupils, which is itself reflected in the choice of a private alternative educational stream. We conducted in-depth interviews with nine parents from a selected school (5 mothers, 3 fathers). The results of the research show a narratively constructed identity among the parents which is characterized by developments over time and is achieved through language, as well as the parents' position in relation to the education system, the selected school, and their own parentalself-conception.

Key words: *narrative identity, narrative research, parental identity, private alternative school*

1 ÚVOD

Výzkumy poukazují na význam identity rodičů pro porozumění stratifikace žáků do jednotlivých vzdělávacích proudů. Do výběru konkrétní školy se promítají postoje rodičů ke vzdělávacímu systému, žité osobní a rodinné hodnoty, i socioekonomické identifikátory rodiny.

2 TEORIE

Stejně jako v dalších evropských zemích (srov. Starnawski & Gawlicz, 2021), i v Česku jsou patrné častější tendence rodičů hledat pro své děti alternativní základní školu a vymezit se tak vůči „tradičnímu“ státnímu školství. Dostupné výzkumy poukazují na to, že identity těchto rodičů jsou často označovány v souladu s jejich charakteristikami a preferencemi při volbě školy (Hamilton & Guin, 2005). Tyto výzkumy také naznačují, že se identita rodičů školou povinných žáků promítá do výběru školy a také, že vybraná škola formuje identitu rodičů.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Narativní přístup se jeví jako vhodný pro zkoumání identity neboť narativ reflektuje identitu a self-story (Holstein & Gubrium, 2012). Do výzkumu bylo zahrnuto osm rodičů vybrané soukromé alternativní školy. Metodami sběru dat byly hloubkové rozhovory s rodiči nahlížené optikou narativního výzkumu. Analýza dat byla inspirována narrative oriented inquiry (NOI) a kritickou diskursivní analýzou (Hiles, Čermák & Chrz, 2009), sledován byl jak syžet, tak samotná fabule ve výpovědích respondentů.

4 VÝSLEDKY

Rodiče zkoumané soukromé alternativní školy ve svých narativech popisují několikavrstvé konstruování vlastní identity, které jsme nazvali 1) cestou k alternativě; 2) cestou k vybrané škole; a 3) cestou k sobě. Jednotlivé fáze konstruování identity rodičů se vyznačují jejich pozicováním vůči hlavnímu vzdělávacímu proudu, hledáním alternativy v širším slova smyslu, uvědomováním si vlastních potřeb i potřeb dítěte v kontextu přítomnosti a budoucnosti

a zhmotněním těchto potřeb do výběru konkrétní školy, na co navazuje pozicování rodiče vůči škole, jakož i vlastnímu rodičovství.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Výsledky poukazují na dílčí aspekty utvářející se identity rodičů soukromé alternativní školy, která hledá nejlepší možné cesty ve vzdělávání, otevřenou komunikaci všech aktérů, formativní přístup k výchově, inspirující přístup k seberozvoji a podporu osvětové činnosti v oblasti vzdělávání. Jednotlivé identity mají dynamickou povahu, liší se v závislosti na zkušenostech respondentů, naznačují však existenci zobecnitelných rysů, směřujících rodiče k volbě alternativní školy. Výsledky výzkumu mohou přispět k rozšíření náhledu na složitý konstrukt této identity a podnítit diskusi o jejich hodnotové orientaci.

6 LITERATURA

- Hamilton, L., & Guin, K. (2005). Understanding how families choose schools. In J. Betts & T. Loveless (Eds.), *Getting choice right: Ensuring equity and efficiency in education policy* (pp. 40–60).
- Hiles, D. R., Čermák, I., and Chrz, V. (2009). Narrative Oriented Inquiry: A dynamic framework for good practice. In D. Robinson (Ed.), *Narrative and Memory* (p. 53–65).
- Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (2012). *Varieties of narrative analysis*. SAGE.
- Starnawski, M., & Gawlicz, K. (2021). Parental choice, collective identity and neoliberalism in alternative education: new free democratic schools in Poland. *British Journal of Sociology of Education*, 42(8), 1172–1191.

PODĚKOVÁNÍ

Příspěvek vznikl v rámci projektu GA ČR *Narativní identity aktérů ve vzdělávání na soukromých alternativních školách* (GA20-12828S). Autorka děkuje za poskytnutou podporu.